

Česká školní inspekce
Fráni Šrámka 37, 150 21 Praha 5

Tematická zpráva

Vyšší odborné školy ve školním roce 2010/2011

**Souhrnné poznatky
z šetření k vybraným ukazatelům**

Praha, září 2011

Obsah

Obsah.....	2
1 Úvod.....	3
2 Výkonové parametry šetření	3
3 Souhrnné poznatky z šetření	4
3.1 Vzdělávací nabídka.....	4
3.2 Ekonomické podmínky vzdělávání.....	6
3.3 Výsledky vzdělávání.....	6
3.4 Spatřovaná rizika v rámci dalšího rozvoje školy	6
3.5 Spatřované příležitosti v rámci dalšího rozvoje školy	7
Seznam zkratek	8

Přílohy

Rychlé šetření VOŠ

1 Úvod

Naplnění strategie zvyšování kvality vzdělávání se nutně musí orientovat i na řešení stavu vyšších odborných škol. V současnosti se v kontextu celkového vývoje VOŠ diskutují a rozpracovávají dva přístupy – stabilizace sektoru VOŠ a transformace vybraného okruhu VOŠ do struktur vysokého školství. Ani jeden z těchto přístupů se neobejde bez jasného legislativního vymezení těchto změn a zároveň vyžaduje i rozpracování řady teoreticko-metodologických, ekonomických, organizačních a praktických otázek včetně postupných kroků jejich realizace. Koncepční práce se opírají o současné vlastní i mezinárodní zkušenosti z oblasti vyššího odborného vzdělávání a využívají rozsáhlé informační zdroje.

Česká školní inspekce se problematikou VOŠ zabývá dlouhodobě, v podstatě od jejich vzniku. V letech 1996-1999 uskutečnila podle zadání MŠMT ve třech etapách rozsáhlé tematické šetření zahrnující všech 166 tehdy zřízených VOŠ. V dalším období se otázkám vyššího odborného vzdělávání věnovala v souladu se zaměřením inspekčních cyklů a s plány hlavních úkolů na jednotlivé školní roky. V současnosti se vzhledem k připravovaným změnám orientuje na získávání aktuálních poznatků o všech VOŠ zařazených do rejstříku škol a školských zařízení.

V této souvislosti ČŠI uskutečnila v závěru školního roku 2010/2011 „bleskové šetření“ k vybraným ukazatelům podmínek, průběhu a výsledků vzdělávání ve VOŠ a zároveň zjišťovala názory jejich ředitelů/vedení na současné postavení a další perspektivy VOŠ. Akce proběhla od 28. června do 12. července 2011 s využitím prostředků ICT jako online šetření, při němž jsou školy osloveny automatickým e-mailem a následně elektronicky zadávají data přímo do příslušných formulářů InspISu (Inspekční informační systém) v jeho internetové webové podobě.

2 Výkonové parametry šetření

V uvedeném období ČŠI obdržela 116 záznamů ze všech 182 VOŠ zapsaných v rejstříku škol a školských zařízení ve školním roce 2010/2011 a oslovených elektronicky. Po kontrole záznamů bylo do souboru k analýze zařazeno 110 škol (60,4 % ze všech VOŠ), údaje ze zbývajících 6 škol byly značně neúplné nebo nepřesné.

Tabulka 1 Zastoupení škol v šetření – členění podle krajů a zřizovatele

	VOŠ celkem		Veřejné		Soukromé		Církevní	
	počet	%	počet*	%	počet	%	počet	%
Praha	26	23,6	10	13,5	11	40,7	5	55,6
Středočeský	13	11,8	10	13,5	1	3,7	2	22,2
Jihočeský	10	9,1	7	9,5	3	11,1	-	-
Plzeňský	3	2,7	3	4,1	-	-	-	-
Karlovarský	1	0,9	1	1,4	-	-	-	-
Ústecký	4	3,6	4	5,4	-	-	-	-
Liberecký	5	4,5	5	6,8	-	-	-	-
Královéhradecký	6	5,5	5	6,8	1	3,7	-	-
Pardubický	3	2,7	3	4,1	-	-	-	-
Vysočina	8	7,3	6	8,1	2	7,4	-	-
Jihomoravský	9	8,2	6	8,1	2	7,4	1	11,1
Olomoucký	5	4,5	3	4,1	1	3,7	1	11,1
Zlínský	9	8,2	6	8,1	3	11,1	-	-
Moravskoslezský	8	7,3	5	6,8	3	11,1	-	-
Celkem	110	100,0	74	100,0	27	100,0	9	100,0

* / Do souboru veřejných škol zřizovaných krajem byly zařazeny i dvě státní školy

Takto vytvořený soubor je z hlediska celkového počtu VOŠ i zastoupení z jednotlivých krajů reprezentativní (viz údaje v tabulce 2). Reprezentativnost oborového zastoupení nebyla zkoumána.

Tabulka 2 Zastoupení škol v šetření – podíl z celkového počtu škol v rejstříku

Kraj	Rejstřík	Šetření	tj. %	Kraj	Rejstřík	Šetření	tj. %
Praha	39	26	66,7	Královéhradecký	11	6	54,5
Středočeský	19	13	68,4	Pardubický	9	3	33,3
Jihočeský	17	10	58,8	Vysočina	14	8	57,1
Plzeňský	5	3	60,0	Jihomoravský	14	9	64,3
Karlovarský	4	1	25,0	Olomoucký	8	5	62,5
Ústecký	9	4	44,4	Zlínský	12	9	75,0
Liberecký	8	5	62,5	Moravskoslezský	13	8	61,5
Celkem	182	110	60,4				

3 Souhrnné poznatky z šetření

ČŠI stanovila k šetření celkem 15 ukazatelů podmínek, průběhu a výsledků vzdělávání a 4 okruhy problémů pro volné výpovědi ředitelů/vedení škol. Souhrnné výsledky analýzy získaných údajů jsou uvedeny v příloze, podrobnější interpretaci jednotlivých zjištění a kategorizovaných výpovědí ředitelů/vedení škol uvádíme ve struktuře sledovaných oblastí v následujícím textu.

3.1 Vzdělávací nabídka

Vyšší odborné školy, které se zúčastnily šetření, nabízely celkem 264 akreditovaných vzdělávacích programů (podrobněji viz tabulka 3). Počet oborů, do kterých se konaly přijímací zkoušky, byl 138 (ve veřejných školách 103, v soukromých 27, v církevních 8).

Tabulka 3 Četnosti akreditovaných vzdělávacích programů

Počet programů	VOŠ celkem		Veřejné		Soukromé		Církevní	
	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%
jeden	49	44,5	34	45,9	7	25,9	8	88,9
dva	28	25,6	17	23,0	10	37,0	1	11,1
tři	13	11,8	8	10,8	5	18,5	-	-
čtyři	7	6,4	5	6,8	2	7,4	-	-
pět	3	2,7	3	4,1	-	-	-	-
šest	4	3,6	3	4,1	1	3,7	-	-
sedm	2	1,8	1	1,4	1	3,7	-	-
více	4	3,6	3	4,1	1	3,7	-	-
Celkem škol	110	100,0	74	100,0	27	100,0	9	100,0
Celkem programů	264		181		73		10	
Průměr na školu	2,4		2,4		2,7		1,1	

V daném školním roce využívalo vzdělávací nabídku těchto škol 15 802 studentů, z toho v denní formě vzdělávání 11 539, tj. 73,0 %. V této formě se nejčastěji vzdělávali studenti veřejných škol – 75,7 %, církevní školy měly v denní formě 68,0 % studentů. Ostatní formy nejvíce uplatnily soukromé školy a bylo v nich zapsáno 38,3 % studentů.

Podporu studentům se sociálním znevýhodněním poskytovala téměř polovina škol, nejvíce církevní – 66,7 %, veřejné 52,7 %, nejméně soukromé – 22,2 %. Podíl studentů se sníženou

nebo prominutou úplatou byl 1,9 % z jejich celkového počtu ve všech formách vzdělávání, ve veřejných VOŠ to byly 2,3 %, v církevních 1,2 % a v soukromých 0,9 %.

3.1.1 Inovace vzdělávací nabídky

Inovace nabídky vzdělávání uskutečnilo v posledních třech letech 75,5 % škol, více veřejných (78,4 %) a církevních VOŠ (77,8 %), méně soukromých (66,7 %). Ředitelé škol měli ve volných výpovědích blíže specifikovat oblasti inovací. Z jejich celkového počtu 110 tak s různou úrovní obecnosti učinilo 99, z toho bylo 66 ředitelů veřejných škol, 24 soukromých a 9 církevních škol. Celkem 19 ředitelů však v odpovědích uvedlo, že škola inovace neprováděla.

Vzdělávací programy jako celek inovovalo celkem 18 škol. Nové akreditace proběhly v 10 školách, další úpravy probíhaly formou reakreditací vzdělávacího programu (VP), aktualizací stávajícího VP (převážně v souvislosti se změnou legislativy v rámci vyučovaných oborů), příp. akreditací změny VP. Desetina VOŠ zavedla kreditní a modulový systém s cílem zajistit lepší prostupnost v rámci VŠ.

Ředitelé dále nejčastěji zmiňovali inovace v **oblasti ICT** - 36,4 %. Z toho 27,3 % ředitelů uvedlo inovace v rámci ICT obecně, zbylá procenta tvořily inovační snahy ve formě vybavení počítačových učeben, nákupu HW a SW vybavení. V rámci výuky školy využívaly zvýšené hodinové dotace na výuku ICT, zavádění nových metod výuky předmětů prostřednictvím ICT a e-learningu. Žádné inovace neprovádělo 19,2 % škol.

Z hlediska zřizovatelů inovovaly oblast ICT nejvíce veřejné VOŠ, celkem 48,5 %, soukromé školy 16,7 %. Z církevních VOŠ neinovovala oblast ICT žádná.

Cizí jazyky jsou v hlavním popředí zájmu u 25,3 % škol. Ředitelé opět nejčastěji uváděli inovační změny v rámci cizích jazyků obecně (23,2 %), ve zbylém procentu školy využívaly zvýšené hodinové dotace na výuku jazyků a formy interaktivní výuky cizích jazyků. Tuto oblast výuky inovovaly nejvíce veřejné VOŠ (28,8 %), soukromé 20,8 %, a jedna církevní VOŠ.

Na inovaci **konceptu a výuky odborných předmětů, odborné praxe a praktického vyučování** se zaměřilo 23,2 % škol, nejvíce veřejné VOŠ (25,8 %), dále církevní 22,2 %, a soukromé 16,7 %.

3.1.2 Realizované vzdělávací programy ve spolupráci s vysokými školami podle § 81 zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách)

V souladu s příslušným ustanovením zákona o vysokých školách realizovalo 14 škol (z počtu 100 VOŠ, které požadovaný údaj poskytly) celkem 17 vzdělávacích programů. Ve veřejných školách to bylo 9 programů, v soukromých 6 a v církevních 2 vzdělávací programy. Zbývajících 86 % ředitelů škol uvedlo, že tuto formu koncipování a realizace VP nevyužívají, řada škol však má s VŠ uzavřeny dohody o uznávání kreditů a některých předmětů v rámci prostupnosti na VŠ.

3.1.3 Zapojení do projektů Evropské unie

V posledních dvou letech se do projektů EU k rozšíření a zkvalitnění vzdělávání zapojilo 63,6 % ze všech 110 VOŠ, jejichž poskytnuté údaje byly zařazeny do analýzy výsledků šetření. Ze 74 veřejných škol to bylo 71,6 %, z 27 soukromých 48,1 %. Školy zřizované církvemi tuto možnost využily ve čtyřech případech, tj. 44,4 % z 9 VOŠ.

3.2 Ekonomické podmínky vzdělávání

Údaje k vybraným ukazatelům z této oblasti poskytlo pouze 84 škol (76,4 % ze 110), nejvíce církevních – 100 %, veřejných 78,4 %, nejméně soukromých – 63,0 %. Výsledky podrobnějšího rozboru uvádíme v následující tabulce.

Tabulka 4 Hodnocení ekonomických podmínek podle údajů poskytnutých školami

Odpověď	Celkem - 84	Veřejné - 58	Soukromé - 17	Církevní - 9
Celkové výdaje školy za rok 2010 (v Kč)	1 371 778 810	1 151 095 085	148 785 387	71 898 338
z toho ze státního rozpočtu	1 116 584 024	979 292 916	83 179 608	54 111 500
tj. v %	81,4	85,1	55,9	75,3
Průměr celkových výdajů na školu	16 330 700	19 846 466	8 752 081	7 988 704
Výdaje na jednoho studenta (ve všech formách; výpočet z celkových výdajů)	109 901	125 556	59 922	86 520
Výdaje na jednoho studenta (ve všech formách; výpočet z podílu SR)	89 456	106 816	33 500	65 116

3.3 Výsledky vzdělávání

ČŠI zjišťovala v této oblasti úspěšnost studentů v absolutoriu ve školním roce 2009/2010 a jejich uplatnění po ukončení studia. Vyhodnocení úspěšnosti se týkalo všech studentů zapsaných k absolutoriu ve všech školách a ve všech formách vzdělávání. Informace o dalším uplatnění absolventů vycházejí pouze z údajů škol, které tuto oblast sledují a požadovaná data poskytly.

Úspěšnost všech studentů zapsaných ve všech školách k absolutoriu byla relativně vysoká a dosáhla téměř 95 %. Naopak nejvíce neúspěšných studentů bylo v církevních školách – 7,4 %, ve veřejných to bylo 5,8 %, nejméně pak v soukromých – 5,1 %.

Další uplatnění absolventů sledovalo 50,0 % ze 110 škol. Z údajů, které uvedly, vyplývá, že 25,3 % dále studuje na vysokých školách, 71,1 % nastoupilo do zaměstnání a na úřadech práce bylo evidováno 3,6 %. Ve veřejných školách sledovalo tuto oblast 55,4 % škol a ve stejných parametrech dalšího uplatnění to bylo 24,5 %, 71,8 % a 3,7 %. V soukromých školách sledovalo uplatnění pouze 33,3 % škol, parametry 31,5 %, 64,6 % a 3,9 %. V církevních školách se o další uplatnění absolventů zajímalo 55,6 % VOŠ, parametry 24,8 %, 73,5 % a 1,7 %.

Všechny údaje o dalším uplatnění absolventů VOŠ, které se zúčastnily šetření ČŠI, jsou souhrnně zpracovány v příloze.

3.4 Spatřovaná rizika v rámci dalšího rozvoje školy

Z celkového počtu 110 škol odpovědělo 99, z nich jedna škola uvedla, že v rámci svého dalšího rozvoje nespátřuje žádná rizika.

Jednoznačně nejčastěji byla uváděna rizika spojená s nepříznivým demografickým vývojem (41,4 %), v konkurenci vysokých škol se stejným vzdělávacím programem zakončeným titulem Bc., a v konkurenci vysokoškolského vzdělávání vůbec (40,4 %). Vysoké školy nabízejí širší a atraktivnější možnosti vzdělávání zakončeného vysokoškolským titulem, který je podle názorů ředitelů VOŠ považován za prestižnější, než titul získaný absolutoriem na VOŠ.

Ředitelé některých škol (17,2 %) zaznamenávají menší zájem uchazečů o vyšší odborné vzdělání a domnívají se, že souvisí s dříve uvedenými riziky.

Jako třetí značně zneklidňující oblast uvádějí ředitelé škol připravovanou transformaci vyššího odborného vzdělávání. Zastávají názor, že koncepční změny nejsou ze strany MŠMT jasně deklarované a nejasné je i jejich legislativní zakotvení v systému terciárního vzdělávání (uvedlo 29,3 % ředitelů). K dalším rizikům zařadili menší připravenost absolventů středních škol ke studiu na VOŠ a malý počet talentovaných žáků (5,1 %). V neposlední řadě také neuspokojivou finanční situaci sektoru vyššího odborného vzdělávání. Jako nedostačující z hlediska celkových výdajů školy a výše prostředků přidělených ze SR ji uvedlo 7,1 % ředitelů škol.

3.5 Spatřované příležitosti v rámci dalšího rozvoje školy

Z celkového počtu 110 VOŠ odpovědělo 97, z toho 3 školy uvedly, že nevidí žádné příležitosti pro svůj další rozvoj.

Největší příležitosti k rozvoji své školy spatřují ředitelé v dobrém a kvalitním uplatnění svých absolventů na trhu práce (26,8 %). K podpoře realizace stabilizačního programu pro VOŠ navrhovaného MŠMT se hlásí 26,1 % škol – mimo jiné v něm vidí příležitost získat titul Bc. za 1 rok na VŠ, pokud absolvent splní 120 kreditů (*viz Individuální projekt národní Transformace VOŠ „Transformace okruhu vybraných VOŠ do struktur vysokého školství v kontextu celkového vývoje VOŠ“; dostupné na www.msmt.cz*).

Za velkou příležitost je považována oblast celoživotního vzdělávání (17,5 %), kdy řada VOŠ realizuje kurzy dalšího vzdělávání pro absolventy VOŠ a podporuje vznik center celoživotního vzdělávání. Zavedení kombinované formy studia uvedlo 6,2 % škol a příležitost angažovat se v oblasti DVPP uvedli 2 ředitelé.

Řada škol také sází na nabídku atraktivních vzdělávacích programů (9,3 %), popř. jejich exkluzivitu (5,2 %) a na akreditaci nových vzdělávacích programů (6,2 %). Školy vidí také příležitost v zahraniční spolupráci (4,1 %), v dlouhodobé spolupráci s oborově příbuznými vysokými školami (12,4 %) a ve spolupráci s profesními organizacemi, např. s úřady práce a s různými sociálními partnery (8,2 %). V 12,4 % případů spolupracovaly školy s firmami působícími v jejich oboru. V jedné škole byly zmíněny příležitosti v rámci grantové politiky a ve 4 školách v rámci projektů EU.

V malé míře se pak objevují příležitosti ve formě podpory rozvoje významu volnočasových aktivit (1 škola) a dobrovolnictví (2 školy).

Seznam zkratek

ČŠI	Česká školní inspekce
DVPP	další vzdělávání pedagogických pracovníků
EU	Evropská unie
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
VOŠ	Vyšší odborná škola
VP	Vzdělávací program
VŠ	Vysoká škola